

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра соціальної роботи

На правах рукопису

Ніббе Анастасія
«Перформанс як інструмент профілактики у соціальній роботі»
Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня
бакалавра соціальної роботи

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук, асистент
кафедри соціальної роботи
Піонтківська Олена Георгіївна

Допустити до захисту в ЕК
Кафедра соціальної роботи
Завідувач кафедри соціальної роботи
Кандидат соціологічних наук,
_____ (підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I СОЦІАЛЬНИЙ ПЕРФОРМАНС ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФІЛАКТИКИ	5
1.1 Особливості соціальної профілактики.....	5
1.2 Історія соціального арт-перфомансу	14
1.3 Використання соціального арт-перформансу у профілактичній соціальній роботі.....	18
Висновки до розділу I	
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРФОРМАНС ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПРОФІЛАКТИКИ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	23
2.1 Методи емпіричного дослідження.....	23
2.2 Результати емпіричного дослідження.....	31
Висновки до розділу II.....	
РОЗДІЛ III. Дієвість перформанс як інструменту соціальної профілактики та активізму в умовах війни.....	38
3.1 Аналіз сучасних перформансів, спрямованих на підтримку України	38
3.2. Проект авторського соціального арт-перфомансу.....	47
3.3 Результати проведеної авторської виставки з елементами соціального арт- перформансу.....	50
Висновки до розділу III.....	
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перформанс це певний засіб комунікації між перформером та глядачем, завдяки якому автор може передати свою ідею, думку або маніфест. До перформансу можна віднести багато різних мистецьких проявів, це можуть бути і театральні вистави, література музичні та відео образи. Головною умовою саме соціального перформансу є проблема, яка піднімається у дійстві. Так, наприклад, Марина Абрамович говорила про війну у Югославії через багатогодинне дійство, у якому вона мила сотні костей, через сморід, кров та власне самі кістки їй вдалося передати той жах війни, котрий переживають люди, які знаходяться в середині військових дій.

Перформанс покликаний викликати почуття та емоції у глядачів, змусити замислитися над існуючими проблемами, як людства, так і певної особистості або групи людей. І може стати елементом у боротьбі з певними проблемами або допомогти запобігти їх виникненню або ж загостренню. Тому на нашу думку перформанс можна використовуватися і у профілактичній соціальній роботі. Адже профілактичні заходи здатні запобігти великій кількості складних ситуації у які можуть потрапити люди. Вони не тільки допомагають переключити увагу людини, а й показують можливі шляхи вирішення та те що людина не залишається один на один з труднощами.

Зараз Україна переживає доволі складні часи у своїй історії, які пов'язані з пандемією, з 9 роком війни на Сході та з повномасштабним вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 року. Через це з'являється багато категорій клієнтів соціальної роботи та тих хто знаходиться у групі ризику, яких не було раніше, наприклад, військові та їх сім'ї, ті хто під час пандемії втратив роботу або втратив близьких або ж сам перехворів і має постковідний синдром. Відповідно людей, які є у групі ризику потрапляння у СЖО є багато, тому всі ефективні методи по роботі з ними є важливими» [13].

Також в Україні набирають обертів різні простори, які займаються перформансами від найвідоміших галерей та музеїв таких як PinchukArtCentre до менш відомих та напевно більш своєрідних як об'єднання митців та перформерів на одеському заводі СР32. Сучасне мистецтво набирає обертів стає все більш масовим та потужним, не можна недооцінювати його вплив на суспільство, тут важливо зрозуміти як можна це використовувати найбільш ефективно.

Мета - дослідити можливості використання соціального арт-перформансу у профілактичній соціальній роботі

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати існуючі інструменти профілактики
2. Теоретично дослідити явище соціального арт-перформансу та визначити його особливості
3. Емпірично дослідити можливості використання перформансу у соціальній профілактиці.
4. Розробити та проведення заходу перформантивного характеру задля з'ясування ефективності використання перформансів у профілактичній соціальній роботі

Об'єкт дослідження - соціальна профілактика

Предмет дослідження - перформанс як інструмент соціальної профілактики

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація та інтерпретація наукових даних; емпіричні – опитування, анкетування, інтерв'ювання, експеримент (створення перформансу)

РОЗДІЛ І

СОЦІАЛЬНИЙ ПЕРФОРМАНС ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФІЛАКТИКИ

1.1. Особливості соціальної профілактики

Сучасна наукова література наводить багато визначень профілактики, зокрема з точки зору соціальної роботи. Законодавство України також містить визначення цього поняття. За Законом України про соціальні послуги «соціальна профілактика – це запобігання виникненню складних життєвих обставин та/або потраплянню особи/сім'ї в такі обставини» [7]. Вона входить до переліку базових соціальних послуг, а соціальні послуги в свою чергу є інструментом профілактики, адже за тим же законом про соціальні послуги - дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають.

За основне визначення у своїй роботі ми будемо використовувати визначення Безпалько О. В.: «Профілактика – це певний комплекс заходів та діяльності, направлений на обмеження та попередження негативних явищ у соціальному середовищі [6].

Профілактика будь-якої соціальної проблеми має бути спрямована як на соціальне середовище, в якій вона виникає, так і на особистість, яка від цієї проблеми страждає.

На основі аналізу соціальних і особистісних факторів проблеми визначаються завдання соціальної профілактики:

- дослідити причини і фактори проблеми чи негативного соціального явища;
- встановити ресурси, які є необхідними для подолання проблеми чи виявити ті, що існують;
- подолати негативний вплив середовища;

- розширити можливості для задоволення потреб, подолання проблем, повноцінної життєдіяльності (підвищити соціальні ресурси);
- подолати особистісні фактори, які сприяють виникненню чи загостренню проблем чи заважають її вирішенню;
- підвищити особистісні ресурси, здатність особистості адекватно реагувати на проблеми, подолати їх і задовольнити потреби;
- організувати взаємодію суб'єктів у подоланні проблеми, організувати діяльність, спрямовану на попередження і подолання проблем.

Зазвичай соціальна профілактика відбувається за такою структурою:

- Постановка і дослідження проблеми; планування діяльності, організаційна і методична підготовка; вплив на особистість (профілактична інтервенція) і вплив на проблемне середовище.
- Вплив на особистість: підвищення ресурсів особистості, корекція негативних особистісних якостей; розвиток якостей, які підвищують адаптивні можливості особистості, формування адекватного ставлення до проблеми.
- Вплив на проблемне середовище: попередження негативного впливу середовища шляхом попередження негативного впливу об'єктивних факторів, попередження негативного впливу інших осіб, підвищення можливостей задоволення потреб.
- Моніторинг проблеми, аналіз ефективності профілактичних дій.

Загалом в залежності від того на що направлена профілактика може існувати багато різних особливостей її проведення. Так виділяють загальну та спеціальну профілактику. Перша стосується дій спрямованих на більш велику кількість населення, в тому числі різних його категорій, тобто вони повинні мати комплексний вплив на суспільство. Це певним чином відображається на тому як саме може виглядати ця практика, тобто вона має охоплювати максимальну кількість різноманітних можливих проблем.

На нашу думку методика та інструменти для такої профілактики розробити найважче, адже тут мають бути враховані всі особливості

суспільних процесів. Вона може мати теж різну спрямованість, наприклад, стосуватися пропаганди щодо дотримання законів, прав людини, поваги до влади та конституції і таким чином попередити певний відсоток злочинів. Або ж навпаки стосуватися окремої категорії клієнтів з урахуванням можливих особливостей роботи саме з ними, до прикладу робота з підлітковими девіаціями у спеціальній профілактиці включатиме у себе цілий ряд дій спрямованих на аналіз їх особистісних характеристик, життєвої ситуації тощо.

Відповідно до цього формуються три компоненти профілактичної роботи. Перший складається з освітньої роботи, тобто робота над тим аби людина була свідомою щодо негативних ситуації у житті, могла адекватно на них реагувати, правильно відчувати ризики та наслідки тих чи інших своїх дій.

Наступний, другий компонент профілактики включає психологічну роботу, корекцію певних особливостей особистості. Він не передбачає роботу з усунення органічних ушкоджень, проте має виявляти можливі причини девіантної поведінки та працювати з ними. Наприклад, допомогти вирівняти самооцінку підлітка, навчити нести відповідальність за свої дії, постояти за себе, розуміти, ідентифікувати та проявляти власні емоції.

Останнім компонентом профілактики є соціальний, він стосується проблем, котрі пов'язані з адаптацією людини у суспільстві загалом або у окремо взятому колективі, групі/спільноті, тобто аби у будь-яких, навіть нових умовах, особа мала розуміння механізмів правильної комунікації та взаємодії з оточуючими.

Окремо також варто виділити рівні профілактики, їх виділяють три. Перший рівень - макрорівень, котрий зазвичай проводиться на рівні держави, він може включати у себе роботу з населенням через державні та недержавні ЗМІ, телебачення, журнали та газети та соціальні інститути. Серед напрямків виділяють такі:

1. Законодавство, яке регулює правові основи соціального захисту населення.

2. Державні програми і проекти з попередження негативних явищ у дитячому і молодіжному середовищах.

3. Державні програми і проекти із соціальної підтримки окремих категорій громадян.

4. Благодійництво, меценатство[16].

Доволі популярним інструментом профілактики на такому рівні є соціальна реклама. Соціальну рекламу визначають як рекламу, що присвячена суспільним інтересам. Соціальна реклама, вона може стосуватися ВІЛ/СНІДу, наркоманії та алкоголізму, або актуальних для широко загалу на даний момент проблем. Так наприклад, в період пандемії причиною COVID-19 яскраві ролики та брошури були покликані змусити людей триматися дистанції, одягати маску не тільки на рот, а й на ніс, а також дотримуватися ще певного переліку правил та рекомендацій ВООЗ. Метою такої реклами є вплив на суспільну думку, а також зміни у ставленні суспільства або окремих його верств до певної проблеми, а в довготривалій перспективі – сформувати нові соціальні цінності. Якщо соціальна реклама є ефективною, то стає частиною звичайної поведінки людини, яка, в свою чергу, може почати своїм прикладом пропагувати певну позицію, заражаючи цими ідеями інших.

Соціальна реклама не ставить за мету прямого чи опосередкованого отримання прибутку. Проте така реклама має здатність впливати на загальний комерційний ринок. До прикладу, в соціальній рекламі забороняється будь-яке згадування продуктів та й навіть осіб, що відповідають за їх вироблення. Фактично, вона має бути не персоніфікованою. Зазвичай, соціальна реклама створюється та розповсюджується на безкоштовній основі, а точніше суб'єкти рекламного ринку відмовляються від прибутку, з етичних міркувань. Досить часто, при цьому підлягають запровадженню різні податкові пільги: пільги з податку на рекламу, податку на прибуток чи податку на додану вартість.

Говорячи про профілактику на макрорівні важливо ще сказати про масові заходи, які проходять у вигляді різноманітних культурних, мистецькі та спортивні події, які просувають певний комплекс цінностей. Масові заходи

мають свою ідею та мету, часто не тільки розважальну, а й інформативну. Це можуть бути різноманітні стенди чи палатки з представниками соціальних чи громадських організацій котрі в тому числі часто мають власну програму лекцій та заходів. Ще однією важливою функцією масових заходів є комунікативну. Адже існує деяка група людей, залучена до їх організації, а також група учасників і група глядачів. Часто як під час організації, так і під час проведення масові заходи об'єднують різних, знайомих і незнайомих між собою людей. Зазвичай такі заходи розраховані на представників різних вікових, етнічних, професійних груп, та мають особливе значення в комунікаційному контексті, зокрема сприяють розвитку толерантності та знищенню стереотипів.

Як окремий вид комунікації можна виділити взаємодію артиста (актора) і глядача, що активно відбувається під час мистецьких заходів. Адже на концертах, виставках, кінопоказах забезпечується можливість поєднання в єдиному просторі досить широкої та різноманітної аудиторії і дають можливість їй долучитися до діалогу опосередкованого мистецьким продуктом.

Деякі масові заходи включають у свою програму майстер-класи, що виконують навчально-виховну функцію, яка є важливою у профілактиці. Займаючи все вагомніше місце в інформаційному просторі суспільства, масові заходи неминуче починають впливати на суспільну думку, настрої, менталітет в цілому. Використовувати цей вплив, як атомну енергію в мирних або військових цілях, можна в реалізації альтруїстичних або егоїстичних прагнень. Відповідно, в залежності від мети організаторів заходів та способу її реалізації вони можуть мати як позитивні, так і негативні сторони, а найчастіше – обидві. Окрім вищеперерахованих суспільно значущих функцій, нерідко мають місце наслідки прямо протилежні[9].

До мезорівня профілактики відноситься розробка і провадження різного роду соціальних програм, котрі мають на меті поліпшення соціального забезпечення різних верств населення. Це може бути як робота на

покращенням фінансування державних та недержавних організацій, так і створення конкретних методологій щодо роботи з населенням. Також це стосується роботи з групами ризику, оскільки саме серед цієї категорії населення є найбільш нагальною профілактика негативних явищ. Основними напрямками профілактичної роботи на цьому рівні є:

1. Нормативно-правові документи, які регулюють правові основи соціального захисту окремих категорій громадян.
2. Соціальні програми, спрямовані на поліпшення соціального забезпечення бідних, малозабезпечених громадян.
3. Заклади, соціальні служби для соціальної роботи з клієнтами групи ризику.
4. Працевлаштування, центри зайнятості для безробітних.
5. Просвітницька соціальна робота в мікро соціумі.
6. Посередницька соціальна робота в громаді [16].

На мікрорівні профілактика стосується роботи у конкретних установах або у конкретній ситуації, це теж могло би стосуватися макрорівня, проте мається на увазі робота, котра проводиться на місцях, а не на загальнодержавному рівні тобто. Крім того, різноманітні локальні ініціативи є особливо ефективними, адже враховують особливості того населення, котре проживає на цій території, і профілактика створюється на основі аналізу наявних проблем та навіть культурно-етнічних характеристик групи. Індивідуальна ж робота, спрямована на окрему особу, може проводитися як волонтерами так і спеціалістами, а також спільно. Ефективність цієї роботи певним чином простіше визначити, адже оцінюються результати тільки однієї людини. Проте це також має свої особливості, оскільки потрібно врахувати велику кількість факторів зовнішнього середовища, минулого людини та її родини, виявити наявність ресурсного оточення, визначити індивідуальні психологічні характеристики людини тощо.

Основними напрямками профілактичної роботи на мікрорівні є:

1. Соціальна робота з дітьми і молоддю із формування про-соціальної поведінки, попередження відхилень у поведінці, формування здорового способу життя, формування і розвитку життєвої компетентності, розвитку соціальної культури, розвитку і підтримки соціальних талантів, сприяння самореалізації і самоактуалізації. Формами та методами такої роботи є просвітницькі курси, інформаційні видання, тренінги і семінари, телевізійні передачі, фестивалі, конкурси тощо.

2. Соціальна робота з дітьми і молоддю груп ризику з метою попередження соціальних і психологічних наслідків протиправних вчинків, саморуйнівної поведінки, негативної соціалізації та адаптації. Форми і методи роботи: створення реабілітаційного середовища, формування цінностей, орієнтацій, норм, еталонів, корекція психологічного стану шляхом проведення групової тренінгової соціальної роботи, просвітницької, інформаційної, залучення до волонтерської допомоги.

3. Соціальна робота з малозабезпеченими сім'ями і громадянами, самотніми, непрацездатними з метою попередження негативних соціально-психологічних наслідків бідності, соціальної ізоляції, інвалідності та інших соціальних проблем. Форми і методи роботи зосереджені на своєчасному виявленні громадян груп ризику, формування щодо них бази даних, надання пенсій, пільг, допомог, проведення соціально-психологічної підтримки (консультації, тренінги, групи взаємодопомоги), соціально-педагогічна робота (організація дозвілля і рекреаційної діяльності, клубної роботи, соціально-культурної діяльності тощо) [16].

Також, згідно з класифікацією ВООЗ виділяють 3 види профілактичного втручання. Так до першого відноситься первинна профілактика, що полягає у підвищенні інформованості конкретної групи населення щодо якогось явища або ситуації, тобто має допомагати сформувати більш «правильні» цінності особистості, патерни поведінки завдяки яким, людина зможе відмовитися, або навіть побороти певні негативні звички або поведінкові особливості. Загальність такої профілактики дозволяє охопити велику частину населення,

завдяки чому можуть бути знижені фактори ризику, котрі на пряму впливають на потрапляння громадян у СЖО.

Вторинна профілактика при цьому більше спрямована на усунення причин та умов, за яких виникають ситуації, котрі формують негативні явища. Так, наприклад, однією з причин адикцій, втеч з дому або інших види девіантної поведінки підлітків може бути домашнє насилля. І саме на його подоланні або попередженні повинна базуватися вторинна профілактика адикцій та девіантної поведінки, адже часто вони є наслідками, і їх окрема профілактика не буде доцільною. В цьому випадку вчасне реагування викладача/вчителя на різкі негативні зміни у поведінці дитини/підлітка, що можуть бути тривожним сигналом про якісь проблеми або у родині (в тому числі домашнє насилля), або у класі/групі (булінг), і буде профілактикою девіантної поведінки.

Загалом вторинна профілактика має великий фокус на роботу з обставинами у яких опинилася людина, тобто не тільки на тому які проблеми можуть бути у самої особистості, а й на різноманітні зовнішні фактори впливу. Це важливо ще й з точки зору того, що прибравши ці негативні аспекти, вони перестануть впливати і на інших людей, котрі знаходяться у цій групі або на цій території.

Остання, третинна профілактика стосується рецидивів, тобто тих випадків коли людина вже змогла побороти певну негативну ситуацію, але є ризик потрапити в них знову. Це можна ілюструвати на прикладі людей, котрі перебували в установах виконання покарання (надалі УВП): якщо особа перебуває там довгий термін, то може бути не готовою повернутися до колишнього життя, мати проблеми з адаптацією. За статистикою в Україні 30 відсотків тих, хто відбував покарання повертаються в УВП повторно. Власне профілактика має бути спрямовані на нейтралізацію психологічних бар'єрів та установок, які не дозволяють людині гармонійно функціонувати та реалізуватися у новому середовищі. Профілактична діяльність може

проводитися як у стінах УВП, так і за потреби фахівцями соціальної служби за місцем проживання.

Існує також кілька найбільш поширених методів профілактики: серед них методика «когнітивної відповіді», що акцентує профілактичну дію на думках або «когнітивних відповідях» (виникають у суб'єкта під час комунікації переконання: на зовнішню інформацію індивід відповідає внутрішньою дискусією). Тобто це може бути різного роду інформування, яке сприяє зародженню сумнівів у люди щодо правильності своїх дій.

Взаємодію когнітивних та емоційних компонентів особистості викори-стовує методика саморегуляції: цикл рішення проблем з метою повернення організму зі несприятливого стану в нормальний стан.

Прийняття рішення проходить в три етапи:

1. Інтерпретація. Індивід може отримати інформацію про можливість захворювання через два канали: сприйняття симптомів («я відчуваю втому») та соціальні повідомлення («реклама повідомляє, що це може бути пов'язано з палінням»). Отримана інформація сприймається через когнітивні компоненти обробки інформації як загроза (ідентифікація причин, висновки, життєва лінія), на емоційному рівні - у вигляді негативних емоцій: страху, тривоги та депресії.

2. Розвиток та ідентифікація адекватної стратегії подолання. Два найбільш загальні типи:

- застосування подолання (уникнення нездорових форм поведінки);
- уникнення подолання (відмова, фантазування).

3. Стадія оцінки, що включає індивідуальну оцінку ефективності стратегії і рішення про продовження цієї стратегії подолання чи заміну її на іншу, більш оптимальну.

Методика соціального контролю фокусується на зв'язках, що особистість формує з суспільством. Цей зв'язок є об'єднанням чотирьох елементів:

- 1) прикріплення соціальних зв'язків за допомогою соціальних норм;

- 2) взяття на себе певних обов'язків;
- 3) кількість часу особистого життя затраченого на дані зв'язки;
- 4) прийняття центральної системи соціальних цінностей в суспільстві.

Перформанс може бути гарним інструментом профілактики, оскільки він є концентратом певної ідеї або думки, але при цьому адаптований до сприйняття глядачами, котрі поступово стають учасниками. Це змушує його задуматися над певною ситуацією чи проблемою, що у свою чергу стає поштовхом до змін. До того ж це може стати заміною вже існуючим часто застарілим методом роботи, котрі через це втрачають своє ефективність. У зв'язку з початком повномаштабного вторгнення і поступовою появою все більшої кількості нових категорій людей, які потребують різного роду допомоги, цей метод може стати частиною роботи.

1.2. Історія соціального перформансу

Для початку потрібно дати визначити чим власне є перформанс. За визначеннями сучасної дослідниці Е. Фішер-Ліхтер перформанс це мистецький феномен, при цьому вона наголошує на його загальнокультурному значенні, констатуючи, що перформанс може виникати на перетині різних суспільних сфер [18]. Р. Шехнер, подібно до Е. Фішер Ліхте, розглядає перформанс як соціальну подію («actual» – те, що існує через здійснення) [25]. Польський митець Я. Балдиги говорив що «перформанс — це мистецтво приватного жесту, який у публічному просторі звертається до проблем людського самоусвідомлення, прагнення та емоцій»[8].

Загалом, перформанс є новим видом мистецтва, який з'явився у середині минулого століття і пов'язаний з появою концептуалізму та нових вільних думок. Джозеф Кошут говорив, що концептуалізм - це мистецтво після філософії. З ним не можна не погодитися, адже саме слово ніби ставить задум вищим за все інше, говорячи про переосмислення всього що було до цього.

Появі перформансу як мистецької течії передувало багато подій, це і переродження що переживав весь світ після Другої Світової війни, і

переосмислення цінностей, і створення нових концепцій бачення життя, революція нових поглядів та ідей, які кардинально змінювали традиційне та консервативне мистецтво.

Не існує точно моменту, про котрий можна було б сказати, що саме тоді відбувався перший перформанс, оскільки навіть деякі традиційні стародавні ритуали за сучасною концепцією можна віднести до нього. Але якщо говорити про тих, хто вклав великий внесок у розвиток цього жанру, то варто сказати про Марину Абрамович. Важливість її особистості не тільки у її роботах, а й у популяризації перформансу до такого рівня, в якому він починає ставати частиною масового мистецтва. Абрамович, переосмислюючи матерії та структури, знову і знову робитиме своє тіло об'єктом власних витворів. Вислів сказаний нею добре описує сучасне мистецтво: «Якщо ви печете хліб в просторі музею, це стає мистецтвом, але якщо ви робите це вдома — ви просто пекар» [22].

У 1977 році М. Абрамович та німецьких художник Улай створили роботу в якій вони стояли голі у тісному проході на вході до музею. Відвідувачам потрібно було протискатися між ними аби потрапити всередину, це створювало дискомфорт. Багато людей уникали їх і розверталися в протилежний бік. Важливою деталлю було також те, що ті хто все ж наважувалися пройти мали вирішити, до кого вони знаходитимуться обличчям до чоловіка чи до жінки. Власне та внутрішня відповідь, яку кожен давав собі і була самою роботою митців, вони протягом 90 хвилин змушували все більше і більше людей переосмислювати питання тодішньої сексуальності.

Якщо говорити про соціальну складову її робіт то не можна не зазначити про «Балканське бароко» дійство, у якому художниця протягом багатьох годин сидючи у підвалі мила величезну кількість кісток. Вона відмивала їх від бруду та крові, це дійство було криком її болю щодо війни у Югославії. Цей перформанс тоді був настільки відчайдушним, що не залишив байдужим нікого. Він отримав найголовніший приз фестивалю Венеціанського бієнале «Золотого лева».

Трохи пізніше у 1993 році про фізичне тіло як про об'єкт говоритиме і французька художниця Орлан, котра проведе 9 пластичних операцій у прямому ефірі, таким чином створюючи себе заново і перероджуючись. Зараз це виглядає дуже радикально, проте якщо проаналізувати, то ця її робота багато у чому показала майбутнє, яке чекає суспільство зовсім скоро.

В Україні перформанс розвивався трохи за іншим сценарієм, тут перформантивість частіше ставала частиною театрального мистецтва. Проте у часи коли у Європі він набуває все більших і більших масштабів, в Україні це були лише поодинокі випадки, малозадукоментовані та взагалі не такі великі. Це можна частково пов'язати із політикою радянського союзу, котрий своєю металевою завісою та численною цензурою сильно сповільнив розвиток мистецтва.

Однією з перших українських знакових подій був перформанс В. Бажана створений у 1975. Тоді він, після закінчення Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (від 1994 р. Львівська академія мистецтв), починає працювати у театрі імені М. Горького і там на кошти виділені для спектаклю створює доволі масштабну роботу, у якій на сцені розставлені 90 м кв. дзеркала. Перформери, потрапляючи у цей простір, відбиваються у кожному з них, кожне наступне дзеркало це інше викривлення. Це створювало абсолютно психоделічний ефект як на акторів так і на глядачів. В. Бажай згадує: «Я вийшов, порозбивав всі дзеркала. Потім надів білі рукавички, взяв тачку, шуфлю — і вивіз то все». На цьому закінчився один з перших українських перформансів, він був точкою відліку подальшого розвитку. Вже пізніше на відкритті персональної виставки у Палаці Мистецтв у Львові він прийшов у білому лляному костюмі, підійшов до стола накритого білою скатертиною, повністю засервірованого посудом і хірургічними інструментами та обмотаного канатом, й облив його чорнилом. Це створювало суперечність між очікуванням прийому їжі чи власне чогось звичайного і тим, у що у кінці це перетворилося на операцію. Це безумовно

викликало інтерес глядачів, адже це було чимось абсолютно новим і не відомим, чимось що зруйнувало традиційні уявлення про мистецтво [20].

Що ж до сучасних українських перформансів то часто простором для їх реалізації є PinchukArtCentre, котрі проводяться в тому числі у рамках щорічної мистецької премії центру. Саме там у 2021 році проходив перформанс «Федеріко» — це хореографія дотиків рук двох перформерів, що триває вісім хвилин створена Алексом Бачинський-Дженкінсом. Загалом митець працює з дослідженням різних людських ідентичностей через рух. Дійство полягало у тому що двоє перформерів торкалися кінчиків пальців один одного, протягом вже вище зазначених 8 хвилин [24].

Не менш важливим мистецьким місцем є «Джерело», котре працює цілодобово, що доволі сильно відрізняє його від інших. Сам простір був створений на основі однойменного радянського бювету. Урочисте відкриття арт-центру відбулося 24 жовтня 2020 року виставкою художника Миколи Рідного з символічною для цього бювету назвою роботи «Поступова втрата зору». У 2021 році там проходив перформанс Тараса Каменного «Картина-зброя», котрий був покликаний показати глядачам яку силу має мистецтво, наскільки воно може не тільки зцілювати і розвивати, але й руйнувати.

В Україні також існує фестиваль перформансу «Дні Перфомансу», який раз на рік проходить у Львові у рамках Лабораторії міждисциплінарних практик «Березіль». «Дні Перфомансу» започатковано у 2008 р. Організатори фестивалю – Інститут Актуального Мистецтва та Мистецьке об'єднання «Дзига». Важливою складовою фестивалю є Школа Перфомансу – навчальний майданчик, де учасники можуть перейняти досвід авторитетних майстрів, а пізніше – презентувати власні ідеї в рамках фестивалю. Участь у школі дає можливість відвідувати серію лекцій, майстер-класів, відеопоказів та зустрічей з митцями.

1.3 Використання соціального перформансу у профілактичній соціальній роботі

Розбираючи загальну концепцію перформансу не можна не сказати про так званий третій елемент, котрим є не митець, не простір, а глядач, який власне стає безпосереднім учасником дійства. І саме активна участь глядача наштовхує нас на думку щодо доцільності використання перформансу задля привернення уваги до соціальнозначущих питань, адже перформанс може зробити глядача суб'єктом соціальних змін.

Акціонізм - вид перформансу, котрий включає в себе обов'язкову соціальну складову. Цей Термін «aktionismus», запропонований Теодором Адорно (адаптивний переклад інтерв'ю для журналу «Der Spiegel» 1969) вже давно пережив безліч трансформацій, і нині адаптувався у сучасні реалії в дещо іншому контексті.

Будь-яка акція тісно пов'язана з політичним та соціальним контекстом, в якому вона відбувається. Її ж мета привернути увагу спільноти до тої чи іншої проблеми, аби підштовхнути систему до її вирішення. Це можуть бути як конкретний алгоритм дій, запропонований самими акціоністами, так і просто воля народу.

Витоки сучасного українського акціонізму лежать ще у радянському союзі, так у кінці 80-х була створений Галицький молодий театр-студія. Навіть факт його існування вже був формою протесту тодішньому режиму. Саме у ньому пізніше прозвучить музика майбутнього українського гімну, тоді ще забороненого. У своїх виставах актори використовували реконструйовану січову форму. Загалом на сцені було багато української традиційної атрибутики, деталей та співів, все це мало позитивний вплив на зацікавленість українською культурою.

Аналізуючи соціальне значення цього театру варто сказати про акцію, яка відбулася у 1990 році під назвою «Живий ланцюг». Ця акція, яка відбулася у неділю, 21 січня 1990 року, в переддень свята Злуки, – одна із наймасштабніших такого роду у світовій історії.

«Живий ланцюг» став одним із важливих кроків до відновлення Української держави. Люди взялися за руки, щоб продемонструвати Соборність України на шляху до незалежності. Ланцюг починався в Івано-Франківську від Центрального народного дому йшов через Стрий, Львів, Тернопіль, Рівне, Житомир до Києва. У «ланцюзі» взяли участь, за офіційними даними радянського режиму, близько 450 тисяч осіб. За неофіційними оцінками – від 1 до 5 мільйонів. Подібні заходи не тільки розвивають культуру, відчуття приналежності до своєї країни, а й любов до неї та гордість за її здобутки і найголовніше бажання боротися за її незалежність. Все це можна назвати профілактикою людської небайдужості до того що відбувається навколо, саме з таких маленьких подій складається цілісність та стійкість народу [2].

Трохи пізніше вже у ранніх 90-х відбулася не менш важлива акціоністська дія «Перехресна трансплантація незалежності» (Ю. Соколов, О. Замковський та С. Горський; Львів – Івано-Франківськ, 1993 р.). Ідея полягала у тому аби вилучити по одному каменю в обох містах і потім встановити їх на нові місця, тобто обмінявши між особою. Митці сформулювали мету свого дійства в тому, аби підтримати українців у той час коли ентузіазм змін після здобуття незалежності почав поступово згасають, а зусилля все ще є дуже потрібні [4].

Такі масштабні події того часу мали великий вплив на формування ідентичності майбутнього громадянина України. Вони мали абсолютно глобальне значення, навіть сама сила того ризику, на який шли люди захоплювала, підкорила і надихала народ. Те що вони вчиняли могло б бути визнано терористичними чи сепаратистськими актами, проте без цього неможливо було б досягти незалежності, а отже їх ризик вартував того що ми маємо зараз.

Якщо говорити про це з точки зору профілактики, ролики котрі були зняті тоді досі можна використовувати не тільки для інформування та ознайомлення з історичним дискурсом того часу, а й для профілактики проросійської позиції, відсутності поваги до своєї країни.

Це, наприклад, може стосуватися закону про мову, адже ті хто виступають проти нього можуть просто не знати про величезну кількість подій, які мали статися аби ми взагалі могли обирати якою мовою говорити. З таких дій формується національна ідентичність та небайдужості.

Що ж стосується соціальної реклами, яка також може слугувати засобом профілактики, при цьому все ще залишаючись доволі перформативним інструментом. У. Аренс і К. Бове визначають соціальну некомерційну рекламу: «Соціальна некомерційна реклама – це реклама, що спонсорується некомерційними інститутами або в їх інтересах і має на меті стимулювання пожертвувань, заклик голосувати на чію-небудь користь або залучення уваги до справ суспільства»[3].

Науковці С. Андріяшкін і Д. Кола визначають соціальну рекламу як різновид усвідомленого впливу на суб'єкта, що характеризується невизначеністю цільової аудиторії, зверненням рекламного повідомлення до важливих соціальних проблем і його підвищеною емоційністю.

Прикладом такої реклами, яка зараз є особливо актуальною, враховуючи те, у якій ситуації ми зараз всі знаходимося, є серія плакатів під назвою «Жертви Тортур - такі ж люди як Ти і Я» була створена агентством Advico Y&R у Швейцарії. Головна ідея полягала у тому, аби розмістити ці плакати у сидіннях у різних публічних місцях у громадському транспорт, кінотеатрах. Власне на цьому плакаті були зображені 2 руки туго обмотані мотузкою і через це пошкоджені. Це мало показати, що на місці цих людей міг би бути будь-хто, але при цьому, що ніхто не заслуговує на таке ставлення до себе. Такий перформанс здається важливим і зараз коли з'являється стільки повідомлення про знущання з боку російських окупантів.

Також важливою і актуальною соціальною рекламою є сучасна реклама, що має назву «Є спогади, за якими ти не сумуєш». Вона показує світлини, на яких зображені жінки зі слідами побоїв, самі постери зроблені у форматі нагадувань, які приходять на телефон, нагадуючи користувачу про якусь подію з минулого. Зараз коли так багато жінок і дітей переживають насилля, в

тому числі сексуальне з боку окупантів, така реклама стає все більш актуальною, оскільки вона показує наскільки травмованою може бути людини і якими жахливими можуть бути спогади про акти насильства. Це також може допомогти привернути увагу до вирішення таких проблем, зокрема дій з боку держави [1].

Один з яскравих перформансів, який був втілений у довоєнний період В Україні і є повноцінним перформансом є проект «Тиха опера». 12 травня 2018 року під час опери «Набуко» на сцені Національної опери України на дві хвилини зник звук. На очах у здивованої публіки артисти хору продовжували співати, оркестр грав, але без жодного звуку. У такий спосіб одна з найбільших культурних інституцій країни долучилася до проекту «Коли тиша заговорила», присвяченого людям, що втрачають слух. Експеримент став новаторським не тільки для України, але й для всієї Європи.

Соціальна реклама є важливою частиною у роботі з населенням, оскільки вона дозволяє спрямувати увагу населення на різні сучасні проблеми суспільства, завдяки цьому також підвищується інформованість тої верстви населення на яку вона спрямована.

Висновки до розділу I

Перформанс є мистецьким жанром, який активно залучає глядача до дійства і може стати засобом привернення уваги до соціальнозначущих питань. Глядач стає безпосереднім учасником і може стати суб'єктом соціальних змін. Акціонізм, як вид перформансу, має обов'язкову соціальну складову і спрямований на привернення уваги до проблем та стимулювання змін у суспільстві.

Український акціонізм має свої коріння ще у радянському союзі і мав великий вплив на формування ідентичності громадян України.

Масштабні акції, такі як "Живий ланцюг" і "Перехресна трансплантація незалежності", мали велике значення у відновленні української держави та формуванні національної ідентичності.

Ролики та соціальна реклама, що виникли в ході цих акцій, можуть використовуватися не тільки для ознайомлення з історичним дискурсом, але й для профілактики проросійської позиції та формування гордості та поваги до своєї країни. Вони також є важливим інструментом профілактики, спонукання до дії та залучення уваги до соціальних проблем суспільства. Вона може бути використана для поширення повідомлень про людські права, мир, толерантність та інші важливі цінності.

РОЗДІЛ II

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРФОРМАНС ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПРОФІЛАКТИКИ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

2.1 Методи емпіричного дослідження

Для емпіричного дослідження перформансу як інструменту соціальної профілактики нами було обрано такий метод дослідження як опитування. Стандартизованих методик у своєму дослідженні ми не використовували.

Опитування – це метод збору інформації про досліджуваному об'єкті в ході безпосереднього (інтерв'ю) чи опосередкованого (анкетування) спілкування інтерв'юера і опитуваного (респондента) шляхом реєстрації відповідей респондента.

Перевагою опитування є швидкість його проходження для респондентів, оскільки воно не вимагає великої кількості часу, не менш важливим фактором є легкість, оскільки на більшість питань можна дати коротку відповідь, або навіть обрати з уже наявних варіантів. Завдяки цьому можна охопити більшу кількість людей. Що у свою чергу робить дослідження більш повним, оскільки його можуть пройти люди з різних міст і країн, а також це робить його безпечнішим з огляду на коронавірус та війну в Україні, адже не потребує особистої фізичної присутності респондента.

Проте недоліком такого методу може бути те, що неможливо прорахувати у всі можливі варіанти відповідей, тому у питаннях з уже наявними варіантами, можуть бути не враховані ситуації коли хоче відповісти якимось інакше. Якщо ж давати респондентам можливість вказувати свій варіант думки, то відповідь може все одно бути не чіткою або бути складною для подальшого групування з відповідями інших учасників дослідження.

Опитування в рамках нашого дослідження має форму анкети, яка складається з 2 розділів питань. У першому 8 запитань у другому розділі 2

запитання, котрі по чергово повторюються до кожної з 10 зображеної картинки або фотографії.

Анкетування — вид опитування, в ході якого використовується друкована чи електронна анкета як комунікаційний засіб зв'язку між дослідником та респондентом. Метод анкетування застосовується здебільшого для опитування значних груп людей, які мешкають на великій території.

Анкета зазвичай має таку структуру: вступна частина (хто і для чого проводить опитування; орієнтація, як заповнювати анкету; гарантії анонімності; орієнтовна тривалість, подяка за участь) та основна змістовна частина котра у свою чергу має у собі основні питання теми опитування.

Розроблена нами анкета містить 19 питань, що направлені на дослідження того, наскільки важливим є застосування перформативних практик для привернення уваги світу до теми війни в Україні, а також прослідкувати взаємозв'язок між ознайомленістю людей про акції у підтримку створені на підтримку України, та тим де вона перебувала останній рік.

Питання з першого блоку:

1. Стать
2. Вік
3. Чи виїжджали Ви за територію України у зв'язку з повномасштабним вторгненням?
4. Скільки часу ви перебували/перебуваєте за кордоном?

Питання 3 та 4 допомагають нам чіткіше зрозуміти в якому контексті перебували люди останній рік, оскільки коли ти живеш в Україні, до твоєї медіа бульбашки рідко коли доходять локальні події закордоном. На відміну від ситуації, коли ти перебуваєш десь в Європі, і в пошуках нової спільноти та можливостей підтримати свою країну знаходиш різноманітні шляхи досягнення цих цілей.

5. Чи бачили Ви акції, організовані на підтримку України?
6. Як Ви ставитеся до таких акцій?

7. Наскільки на Ваш погляд вони можуть змінити ситуацію в Україні?

8. Чи відвідували Ви такі акції?

Оскільки сприйняття впливу таких акцій після того як людина їх відвідує може змінитися, тому важливий контекст думки людини.

9. Чи можуть на вашу думку люди закордоном користуватися темою війни задля здобуття популярності?

Мета цього питання в тому, аби визначити чи можуть люди оцінювати акцію як не ефективну задля повернення уваги до війни в Україні через те, що з їх точки зору вони створюються з темою використання цієї ситуації для власної популярності, а не для наближення перемоги.

Питання другого блоку були побудовані таким чином що людині демонструвалась) акція, її короткий опис та два питання:

1. Наскільки ця акція привертає увагу до теми війни в Україні?

Учасники опитування мали обрати від 0 до 10, де 0 це взагалі не привертає і 10 це сильно привертає

2. Наскільки на вашу думку вона змінює ситуацію?

Були представлені такі акції

1. Акція створена у Празі

Чеські театри долучилися до акції «Світло для Маріуполя». На площі перед Національним театром у Празі засвітився напис «ДЕТИ», створений зі свічок.

Рис. 2.1. Фото з перформансу у Празі

2. Художниця сербського походження Марина Абрамович вирішила відтворити свій найзнаменитіший перформанс «У присутності художника» заради підтримки України

Рис. 2.2. Фото для перформансу Марини Абрамович

3. Акція під час якої одне з озер біля посольства Російської Федерації у Вільнюсі перетворилося на «криваве море».

Рис. 2.3. Фото з перформансу у Вільнюсі

Рис. 2.4. Фото з перформансу у Вільнюсі

Рис. 2.5. Фото з перформансу у Вільнюсі

4. Акції у багатьох європейських містах на яких люди лягали на землю, аби привернути увагу до кількості невинних загиблих людей в Україні.

Рис. 2.6. Фото з перформансу у Берліні

5. Ланцюг з жінок, які стоять у кривавому одязі перед німецькими міністерствами символізуючи українську ціну за німецьку теплу зиму з газом.

Рис. 2.7. Фото з перформансу у Берліні

6. Акція у Варшаві після масованого ракетного обстрілу України
10.10.2022

Рис. 2.8. Фото з перформансу у Варшаві

7. Кафе «Київ» відкрили 27.02.2023 в Берліні. На роковини від повномасштабного вторгнення кафе «Москва» перейменували саме на «Київ».

Рис. 2.9. Фото з акції у Берліні

8. 21 – 23 квітня з нагоди Міжнародного дня Землі в усьому світі відбулись акції під назвою EcoUnity For Ukraine у рамках кампанії #StopEcocideUkraine.

Рис. 2.9. Фото з перформансу у Італії

8. У Парижі українські та французькі активісти провели акцію протесту проти французьких компаній, що працюють на російському ринку, попри терористичну та геноцидну агресію рф щодо України.

Рис. 2.10. Фото з перформансу у Франції

9. Митець зі Швейцарії Геррі Хофштеттер у межах арт-туру «Вшанування пам'яті. Світло для надії» підсвітив синьо-жовтими кольорами та символічними проєкціями будівлю Верховної Ради.

Рис. 2.10. Фото з перформансу у Києві

2.2 Результати емпіричного дослідження

Вибірка нашого дослідження складається з молоді та студентів, було опитано 35 людей, 46,4% виїжджали за територію України після початку повномасштабного вторгнення, 53,6% не виїжджали (з них 35,7% не мали в цьому потреби, 17,9% не мали можливості). Опитування проходили люди віком від 18 до 23 років оскільки це ті хто найчастіше займають активну життєву позицію і є рушійною силою змін, котрі відбуваються навколо. Вони не обтяжені побутовими обставинами та попереднім досвідом політичної чи громадської активності, котрий може бути негативним, тому мають змогу відвідувати різноманітні акції, влаштовувати їх.

За результатами проведеного дослідження 95,5% ставляться до таких акцій позитивно, при цьому лише 4,5% взагалі не бачили жодної такої акції до проходження опитування. 100% учасників дослідження вважають, що

відвідувати акції в підтримку України важливо для тих громадян, котрі знаходяться за кордоном.

Результати показують, що 89,3% респондентів вважають, що акції та перформанси можуть змінити ситуацію в Україні. Це високий показник підтримки ініціатив, які спрямовані на зміну політичного, соціального чи економічного стану країни.

Такі акції та перформанси можуть мати різноманітний вплив на ситуацію в Україні. Вони можуть створити певний тиск на уряд або інші політичні структури, що прискорить прийняття постанов та угод. Також, акції та перформанси можуть привернути увагу громадськості до окремих проблем та ситуацій в контексті російської війни в Україні.

Важливо врахувати, що результати акцій та перформансів залежатимуть від багатьох факторів, таких як масштаб і тривалість, реакція владних структур, політична ситуація в країні та інші обставини. Крім того, ефективність змін може залежати від організації та координації акцій, а також від здатності учасників досягти конструктивних рішень та дипломатичної комунікації.

Результат показує, що з 46,4% респондентів, тобто ті хто перебували певний час за кордоном з моменту повномасштабного вторгнення 100% відвідували такі акції або подібні.

Це вказує на те, що всі опитані, які опитувалися та перебували за кордоном, мали досвід участі в акціях або подібних заходах. Це може свідчити про активну громадянську позицію та залученість цих осіб до політичного або соціального життя. Наявність власних поглядів та переконань, що підтримують участь у таких акціях, як засіб впливу та зміни ситуації.

В ході опитування виявлено, що 92,9% опитуваних відповіли, що люди, які знаходяться за кордоном, можуть використовувати тему війни для здобуття популярності, тоді як 7,1% відповіли, що вони цього не роблять.

Це говорить про те, що більшість опитаних вважають, що існує практика використання теми війни для привернення уваги і набуття популярності. Це може означати, що деякі люди використовують конфлікти, військові дії або страждання, пов'язані з війною, як засіб привернення уваги до себе або своєї справи, збільшення свого статусу або здобуття публічної підтримки.

Також, відповідно до результатів, респонденти обирали число від 5 до 10 в шкалі, в якій 0 означає що акція або перформанс не привертає увагу, а 10 привертає багато уваги.

Згідно з відповідями, далі представлено відсотково яка кількість респондентів обрали саме число від 5 до 10, що означає що люди скоріше вважають що перформанс/акція привертає увагу:

Перший перформанс 91,9%. При цьому 83,7% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Другий перформанс 58,9 %. При цьому 54,5% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Третій перформанс 100%. При цьому 81,8% вважають що цей перформанс не допомагає змінити ситуацію.

Четвертий перформанс 95,5%. При цьому 86,4% вважають що цей перформанс не допомагає змінити ситуацію.

П'ятий перформанс 95,5%. При цьому 86,4% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Шостий перформанс 86,4%. При цьому 81,8 % вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Сьомий перформанс 77,4%. При цьому 59,1% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Восьмий перформанс 78,3% При цьому 63,6% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Дев'ятий перформанс 91,5% При цьому 86,4% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Десятий перформанс 86,7% При цьому 56,5% вважають що цей перформанс допомагає змінити ситуацію.

Таб. Рівень підтримки перформансів серед учасників дослідження

Перформанс	Рівень підтримки, %	Вплив на ситуацію, %
1	91,9%	83,7%
2	58,9%	54,5%
3	100%	81,8%
4	95,5%	86,4%
5	95,5%	86,4%
6	86,4%	81,8%
7	77,4%	59,1%
8	78,3%	63,6%
9	91,5%	86,4%
10	86,7%	56,5%

У таблиці вказано рівень підтримки кожного перформансу відсотками. Також вказано відсоток учасників, які вважають, що кожний перформанс сприяє зміні ситуації.

З цього можна зробити висновок що найбільше допомагають змінити ситуацію ті акції, які мають сильне емоційне забарвлення та дії, котрі провокують увагу та реакцію, при цьому респонденти обрали з усіх запропонованих варіантів найбільш перформативні акції, як наприклад акцію під номером 3. На нашу думку вона є однією з найскладніших у організації та проведенні, а також має сильний посил, що також видно з результатів опитування. Перформанс Рути Мейлутіте складався з 3 окремих частин, кожна з яких є окремою повноцінною роботою, проте саме поєднання всіх його частин робить його унікальним дійством.

Важливо додати контекст ставлення Литви до російської війни в Україні, з 24 лютого 2022 року у країні оголошено надзвичайний стан, що означає що вони визнають цю війну загрозою і для своєї нації. Також у травні 2022 року

Сейт Литовської Республіки визнав дії росії на території України геноцидом. Враховуючи цей контекст створений перформанс з «кривавим озером» набуває більших масштабів, оскільки він не тільки висловлює підтримку українському народу та звертає увагу до росії як до країни загарбника та терориста, проте й стає частиною політичної думки самої Литви, привертаючи литовців, до того які наслідки можуть чекати на них в випадку не солідарності з Україною. Загалом сама ідея крові апелює до дуже конкретних людських цінностей, адже навіть у кіно кров часто покликана викликати співчуття та емпатію до тих хто страждає, зрозуміти близькість цього явища на якомусь більш тваринному рівні, оскільки всім стає очевидно, що це не твоя кров лише через те що ти не в Україні, жодної іншої причини цьому нема. Важливою частиною ідеї є також фактичний масштаб, адже навіть зазначення великих чисел загиблих людей, не завжди дає людям усвідомлення фактичної кількості, проте ціле озеро крові, може змінити це уявлення.

Висновки до розділу II

Зробивши аналіз наведених даних, можна зробити кілька висновків:

По-перше, важливо зазначити, що вибірка дослідження складалась з молоді та студентів, які представляють активну та незавантажену групу, здатну брати активну участь у різних акціях та подіях і завдяки цьому може впливати на зміни.

По-друге, практично всі респонденти ставляться до таких акцій позитивно і вважають важливим підтримувати Україну, особливо ті громадян, які знаходяться за її межами.

По-третє, акції, що мають сильне емоційне забарвлення та привертають увагу, сприймаються як більш ефективні у зміні ситуації. Зокрема, акція під номером 3, що включала «криваве озеро», була визнана найбільш перформативною. Враховуючи контекст війни в Україні та стан Литви, такий перформанс набуває ще більшого значення, спонукаючи до підтримки та звернення уваги на ситуації.

Загалом, результати свідчать про важливість проведення акцій, що спонукають до емоційної реакції та привертають увагу громадськості, з метою зміни ситуації в Україні.

РОЗДІЛ ІІІ

Дієвість перформанс як інструменту соціальної профілактики та активізму в умовах війни

3.1 Аналіз сучасних перформансів, спрямованих на підтримку України

Перформанси все частіше стають важливою частиною світового порядку денного, показуючи наскільки важливим і впливовим може бути мистецтво. З початку повномасштабного вторгнення 24 лютого у багатьох цивілізованих країнах, відбулися різного роду акції спрямовані на підтримку України, та зупинення війни. Перформанси як частина протестів відрізняються від інших акцій тим, що вони спрямовані на відчуття та почуття, тих хто буде їх глядачем або учасником. Як інструмент впливу вони виявляють свою ефективність яку можна визначити хоча б тому що, їх стає дедалі більше, вони стають дедалі більш різкими, привертають увагу великої кількості людей.

Логічним видається хронологічних рух від найбільш ранніх до більш пізніх заходів, адже в цьому можна прослідкувати динаміку не тільки підготовки, а й усвідомлення західного світу масштабів і жахів війни.

Загалом у більшості випадків тут будуть наведені приклади в переважній більшості західних акцій, проте деякі з них ідейно з'явилися в Україні, що теж важливо зазначити. Так 18 березня у Львові на площі Ринок були поставлені 109 дитячих візочків у знак пам'яті дітям, які померли внаслідок російської агресії. 109 це саме стільки дітей, скільки безжалісно було вбито за перші 3 тижні повномасштабного вторгнення. Це було мовчазним, але в той же час дуже важливим і по-справжньому сильним висловленням і закликком до дорослих всього світу стати щитом на захист українських дітей. Саме таких вигляд акції також дозволяє більше усвідомити якою насправді масштабною є ця цифра, і якою нескінченно та глибокою є ця травма для нашого народу.

Рис. 3.1. Фото з перформансу у Львові

Рис. 3.2. Фото з перформансу у Львові

З цього перформансу взяли приклад декілька інших міст, так, наприклад, у Каліфорнії українська діаспора виклала 128 пар дитячого взуття перев'язаного синьо-жовтими стрічками. Цим вони хотіли нагадати, що війна

тримає вже місяць і потрібно зробити все, аби вона якомога швидше закінчилася. Подібне відбулося і у Будапешті, проте там ця акція мала ще більший символізм. 300 пар взуття з'явилися 27 березня на березі Дунаю біля меморіалу «Взуття на річці Дунай». Саме таке місце було обрано через те, що під час другої світової війни там євреям наказували зняти взуття і після відвозили у невідомому напрямку. Цей Перформанс мав нагадати політикам про те, що їх висловлювання про «Ніколи знову» мають бути не порожніми словами, а чіткими й конкретними діями, котрі зупинять геноцид, який відбувається на території України [11].

Перформансом, також спрямованим звернути увагу на агресію та насилля щодо дітей, була дитяча братська могила у Будапешті. Він був влаштованим маршем матерів, так званою сукупною назвою акцій протесту створених жінками, які були вимушені виїхати з України разом з дітьми. Акції маршу проходять по всьому світу, проте конкретно цей захід мав у собі дуже важливу особливість, а саме візуалізацію дитячих могил – у центрі абсолютно хаотично лежали ляльки у білих покривалах та пелюшках, накриті українським прапором та заклик «Save our children».

Трохи іншим типом протестів з перформансами є ті, до яких люди фактично не залучені, наприклад, напис «ДЕТИ», котрий з'явився перед культурними просторами у багатьох європейських містах як нагадування про такий самий напис перед драматичним театром у Маріуполі. Думка про те, що це могли би бути ваші діти, ваше місто, країна, мистецький простір поблизу вашого будинку має додавати усвідомлення про те що війна насправді стосується всіх. Україна боронить не тільки свої кордони, свою незалежність, а й ідею демократії у Європі.

Рис. 3.3. Фото з перформансу у Празі

Окремо можна виділити дві роботи вже доволі відомих людей мистецтва. Першою є Марина Абрамович, котра через 12 років повторить один з із своїх найвідоміших перформансів «У присутності Художника», квитки продавалися у форматі аукціону, а зібрані кошти пішли на користь Україні. Він приходив 16 квітня у Sean Kelly Gallery. Таким масштабним повернення вона показує солідарність з Україною. Гадаємо однією з ключових причин її позиції, є те що одна з її робіт була створена у Бабиному Яру, що у свою чергу говорить про важливість для неї цього місця. Тож навряд чи вона могла залишитися байдужою після того як російські окупанти здійснили ракетний обстріл цього місця [19, 23]

Другою є серія концертів Джамали, у яких частково приймали участь також і інші європейські артисти, допомагала зібрати для України допомогу. За результатами було зібрано близько 83 мільйонів євро. Це показує, що у складних ситуаціях кожен може допомогти, виконуючи те що найкраще вміє.

Однією з найбільш яскравих дійств була серія з 3 перформансів створених навколо озера, яке знаходиться біля російського посольства у Вільнюсі. Першим етапом було фарбування води озера у криваво червоний колір, це відбулося 6 квітня. Це було зроблено на знак того, що Росія сповнює кров'ю усе навколо себе. Ця країна всюди по собі залишає смерть і криваві калюжі, символом однієї з таких стало це озеро. За цим послідувала інша акція,

у якій литовська плавчиня та олімпійська чемпіонка Рута Мейлутіте перепливла криваве озеро. Це було сфотографовано фотографкою Нерінгою Рекашюте, і пізніше розповсюджено у мережі. Ці естетичні з вигляду, але жахливі по суті знімки швидко розлетілися інтернетом і вже у свою чергу стали причиною наступної акції, у якій приймали участь кілька десятків литовців, котрі одягнули білі одежі і разом взявшись за руки зайшли у воду. Показавши цим що вони не тільки солідарні з Україною, але й не бояться Росії.

Рис. 3.4. Фото з перформансу у Вільнюсі

Рис. 3.5. Фото з перформансу у Вільнюсі

Рис. 3.6. Фото з перформансу у Вільнюсі

Проте однією з найбільш масових все ще залишають серія акцій, які були проведені у великих європейських містах, під час якої люди посеред площ просто лягали на землю. Це мало сказати політикам скільки насправді мирних невинних людей помирає через бездіяльність влади. Також це було спрямовано на звичайних громадян, котрі лягаючи з нашими співгромадянами могли відчути себе мертвими, через відчуття коли ти лежиш на холодній землі і знаєш що все вже вирішено. Довгостроково це може мати позитивний вплив не тільки на особисте ставлення до українців, але і на кількість гуманітарної допомоги та на те, який тиск у подальшому будуть здійснювати європейці на свою владу.

Рис. 3.7. Фото з перформансу у Берліні

Другим важливим берлінським перформансом був ланцюг з жінок одягнених у кривавих одяг. Він був покликаний показати якою ціною дістається Німеччині газ та нафта, ціною життів зґвалтованих жінок та дітей.

Рис. 3.8. Фото з перформансу у Берліні

Організаторами цієї та інших акцій у Берліні було об'єднання «Vitsche Berlin», вони не тільки створювали концепт акцій, але й узаконювали їх проведення. Більшість проведених протестних заходів були доволі перформативними за своїм змістом і працювали на глядачів не тільки через

інформування, але й через роботу над почуттями та емоціями, залученням людей до співпереживання.

Подібна акція відбулася і у Таллінні — жінки стояли біля посольства росії у спідній білизні з червоними плямами, у деяких із дівчат були пакети на голові. Ця акція справила величезне враження на світову спільноту, згодом її повторили активістки в інших країнах.

Окремо варто виділити перформанси та акції, котрі проходять на території України, привертаючи увагу світу через свою чутливість та тихий біль, котрий просочується навіть через монітори. Показовою є історія Соломійки з Дніпра, вона грала на сопілці на одній з центральних вулиць, аби зібрати гроші на бронжилети для українських військових. Пізніше її мама написала у Фейсбуці, що вони зібрали майже 5 тисяч гривень і зовсім скоро куплять бронжилет для одного з наших захисників. Дівчинка була дуже рада, що з ними там був британський журналіст, адже тоді ці світлини зможе побачити британська королева.

Завдяки таким здавалося б маленьким історіям Україні вдається не втрачати бойовий дух і боротися за свою свободу.

Рис. 3.9. Фото з перформансу у Дніпрі

Трохи більш масштабною була акція 30 квітня на Майдані Незалежності, організована близькими та родичами захисників Маріуполя. Основною метою було привернути увагу до потреби створити гуманітарні коридори та показати

як важливо не забувати про той жах який коїться там. Люди демонстрували плакати, плакали і стояли у підтримку наших військових.

Рис. 3.10. Фото з перформансу у Києві

Найбільш свіжою подією є перемога групи Калуш Оркестра на Євробаченні 2022 у Турині. У кінці одного зі своїх виступів вони закликали врятувати людей, котрі перебувають на території заводу Азовсталь у Маріуполі.

Рис. 3.11. Фото з виступу Kalush Orchestra у Турині

Завдяки цьому за лічені години і хвилини зростає кількість запитів про Маріуполь та Азовсталь у гуглі, що у свою чергу стане поштовхом до порятунку фактично ув'язнених там людей та є підтвердженням впливу мистецтва на соціально значущі події.

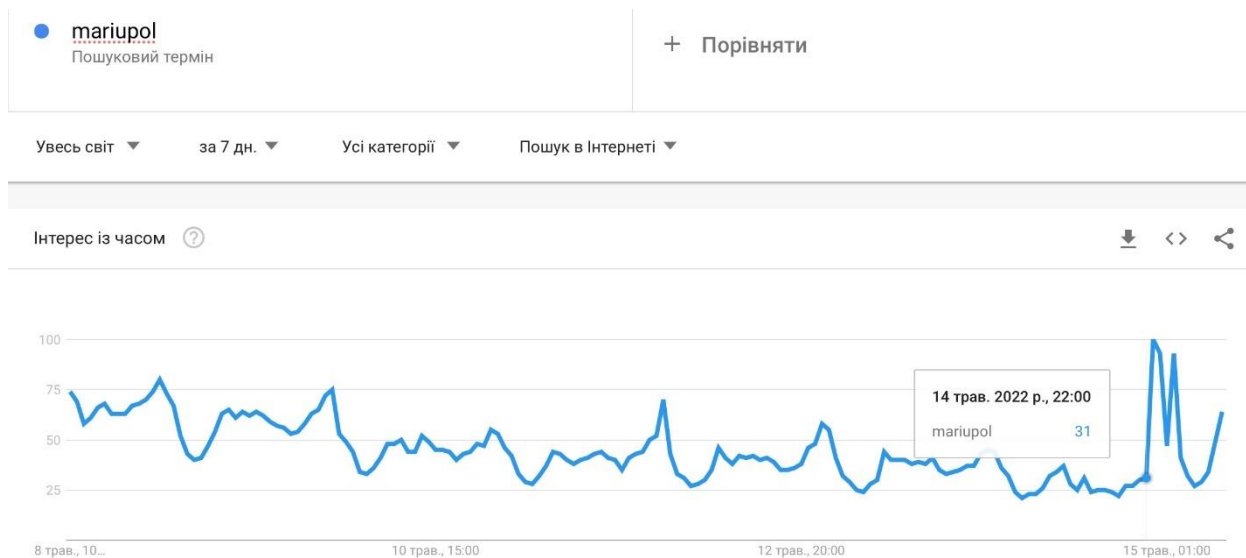

Рис. 3.12. Статистика за запитом «mariupol» у Google Trends

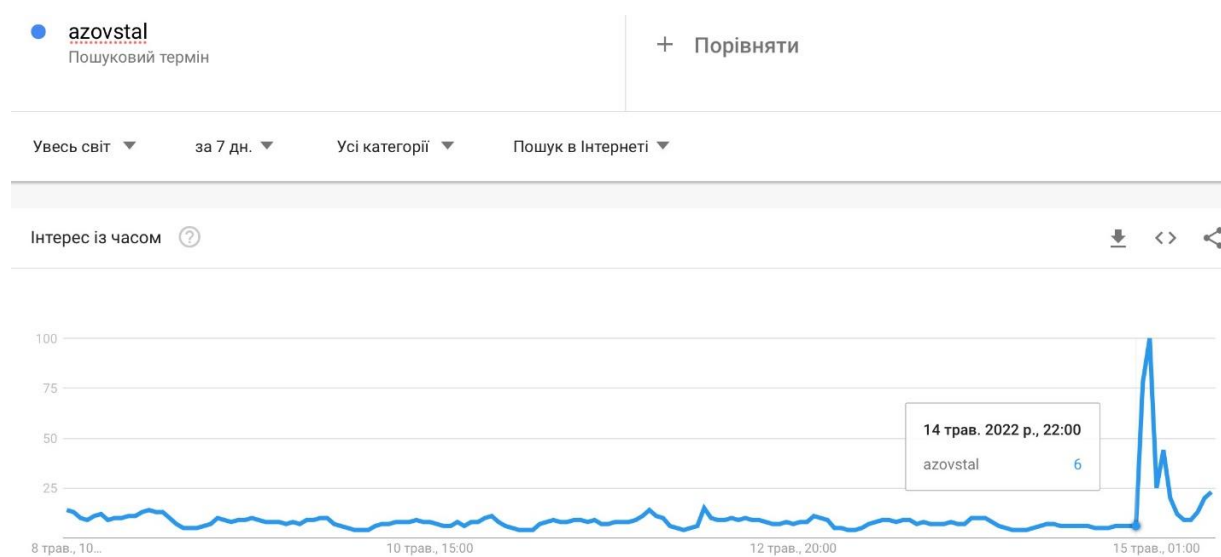

Рис. 3.13. Статистика за запитом «azovstal» у Google Trends

3.2 Проєкт авторського соціального арт-перформансу

Для перевірки нашої гіпотези про те, чи можуть перформанси служити ефективним інструментом профілактики, ми прийняли рішення розробити

власний фотопроєкт з елементами перформансу. Цей проєкт був включений до більшої виставки, що відбулася у місті Торонто.

Ідея цього проєкту з'явилася як рефлексія на час, вимушено проведений закордоном після початку повномасштабного вторгнення. За цей час виникало багато конфліктних ситуацій та суперечок на різні теми пов'язані з Україною та війною, це дало розуміння того що абсолютно не завжди у людини є можливість голосно висловлювати свою позицію або думку. Іноді це забирає дуже багато сил, котрих просто нема через біль, який торкнувся кожного з нас. Це стало поштовхом до створення серії зйомок головною ідеєю якої є мовчазне висловлення, тобто абсолютно все важливе і по справжньому головне було написано на одязі моделей. Найчастіше самі написи були розташовані, або на спині як наприклад фраза «Russia is a terrorist state», або на грудях як це зроблено у 3 частині проєкту. Важливо зауважити, що сама ця фраза є провокаційною, проте вона правди для всіх українців і має стати зрозумілою і всьому світу, тому ти бачиш її в очах, поглядах і сльозах, а також на спині, якщо випадкове обернешся. Проте вона має також великий політичний підтекст, оскільки багато країн досі вагаються щодо прийняття цього тезису на державному рівні. На противагу цьому слово «війна» на грудях відсилає нас ідейно до дуже глибоких внутрішніх переживань, котрі посилають простий і зрозумілий посил людям усіх народів. Це сигналізує про одну з найбільших рукотворних загроз, яка є у світі, і закликає всіх хто бачить це, всіх хто може змінити ситуацію до негайних дій.

Місце виставки також є важливим елементом загальної ідеї, оскільки локацією був Український музей Канади у Торонто.

Цей музей є одним з найстаріших і найвизначніших українських музеїв у Канаді. Його історія починається у осени 1944 року, коли при Православному соборі Святого Володимира в Торонто було створено Східний філіал Українського музею Канади. Засновниками філії були Іванна Вахно, Євдокія Гуцуляк-Мандзюк, Калина Скалюк і Союз Українок Канади.

Протягом наступних років музей значно збагатився новими експонатами, наразі їх кількість перевищує 4 тисячі, включаючи 400 вишиванок, які є особливою гордістю музею. Це призвело до того, що приміщення собору стало недостатнім для музейних потреб, і в 1979 році музей переїхав до приміщень Інституту Святого Володимира, де й сьогодні приймає відвідувачів.

Вже понад 70 років музей зберігає непересічне надбання української спільноти в Канаді. Кожен експонат відображає культуру та історичну спадщину українців у Канаді та їх внесок у розмаїття культур цієї країни. Цей музей став важливим символом утвердження та вшанування української спадщини в Канаді і пропонує відвідувачам унікальну можливість пізнати багатогранність цієї культурної спадщини.

Контекстуально виставка у Торонто має важливе значення, оскільки там живе найбільше українська діаспора і це має історичне підґрунтя, котре зараз лише зміцнюється завдяки програмі надання віз для українців. Тож логічно, що кількість громадян України там лише збільшується.

Сама виставка є частиною тижня української культури та потрібним елементом просвітницької і профілактичної діяльності не тільки для іноземців, але й для тих хто давно виїхав з України і вже має мало зв'язку з контекстом культури та мистецтва своєї країни. Відповідно аудиторію всіх подій тижня української культури можна умовно розділити на 3 групи:

- Іноземці
- Українці, котрі проживають у Канаді давно
- Українці, котрі переїхали після повномасштабного вторгнення

Основними ідеями проведення цього тижня є:

- Ознайомлення з українською сучасною культурою та мистецтвом
- Привернення уваги до війни
- Зібрати кошти для фандрейзингової ініціативи «Студенти для студентів-захисників»

- Створення безпечного простору для обміну та знайомств українців
- Сприяння інтеграції тих українців, котрі переїхали після 24.02.2022

Сама виставка складалася з 3 частин. Перша під назвою «Правда», вона включає в себе створений мною фотопроєкт, який був рефлексією до подій, які відбували в Україні. Ці роботи були створені в Києві та в Берліні, в різний час починаючи з середини літа 2022 року, вони є не тільки рефлексією до моїх переживань щодо ситуації загалом, але й приурочені до конкретній подій, так наприклад 3 частина проекту була створена на фоні масованих атак Києва та України у жовтні 2022 року. Власне назва уособлює дуже простий посил того, що важливо доносити правду про те наслідки російської агресії. Потрібно, аби кожна людина знала про те що ця країна насправді є країною терористом.

Серія зображень складається з 3 частин:

- Першу частина створена біля станції метро Лук'янівська, біля розбомблених житлових будинків та заводу, в рамках цієї зйомки була робота з балончиком та тканиною, так утворилися численні написи «Слава Україні».
- Другою частиною стала зйомка перед Брандербурськими воротами, в якій модель одягнена в чорну балаклаву, що з одного боку означає безликість, а з іншого - якщо це ніхто, то це всі, на спині у дівчини написано «Russia is a terrorist state», що також є провокаційним висловлюванням в рамках того що це місце знаходиться приблизно в 500 метрах від посольства росії, в самому центрі Берліну. Це мало привернути уваги туристів та місцевих до цієї теми.
- Третьою, фінальною частиною є автопортрети, в яких на грудях дівчини написано слово «WAR», напис саме англійською мовою дає можливість прочитати його великій кількості людей, при цьому те що він написаний саме в такій частині тіла робить його ще більш кричущим.

Рис. 3.14. Проект «Правда» частина 1,2,3.

Другою частиною самої виставки були «Символи» тобто ті атрибути, які відсилаю людину до війни, те що дає тобі зрозуміти що звичні речі такими вже ніколи не будуть.

Останньою частиною були «меми» оскільки всі ми знаємо, що українці ніколи не падають духом, і навіть з дуже критичних та болісних ситуацій вже через декілька хвилин з'являється сотні жартів, котрі потім підхоплюються та поширюються різними великими компаніями, тобто можна сказати що меми як явище все сильніше стають частиною культури. В тому числі культури боротьби з ворогом та можливістю перемогти внутрішній біль, котрий абсолютно точно зачіпає кожного з нас.

3.3 Результатів проведеної авторської виставки з елементами соціального арт-перформансу.

Перше, що важливо зазначити що в рамках цих заходів було зібрало 15 тисяч доларів, котрі були витрачені на придбання машини для військових, гадаємо це є найкращим можливим результатом та свідченням того, що перформативні практики спонукають не тільки до емоційних реакцій глядачів, а і до поведінкових. Загалом вже навіть з цього результату видно, що виставка та події, пов'язані з нею виконують свою місію, оскільки закордоном доволі

важко заохочувати людей донатити на військові збори, адже багато хто закордоном дотримується пацифістських поглядів. Такі заходи допомагають продовжувати підтримувати увагу до війни, пояснюють важливість донатів, не тільки завдяки словам, але й завдяки емоціям, котрі можуть відчуті відвідувачі. Дуже важливо зараз, коли до України привернена увага всього світу, створювати якісні продукти аби дати країні шанс на подальший розвиток.

Покриття цього збору дуже очевидно доводить ефективність перформансів, оскільки часто здається, що це впливає на емоції проте фактичних результат не завжди зрозумілий, проте тут саме він став важливою ланкою у закритті потреби військових, що є дуже матеріальним і фактичним показником ефективності впливу на відвідувачів виставки.

Для додаткового аналізу ефективності проведеної роботи був обраний формат інтерв'ю з відвідувачами. Цей формат дозволяє найкраще передати емоції, які отримали люди переглянувши зміст цієї виставки.

Питання для інтерв'ю були наступними:

- Які емоції у вас викликала атмосфера та експонати, які ви побачили в рамках виставки?
- Чи є ця виставка на вашу думку корисною для ознайомлення з сучасним українським мистецтвом?

Це питання є важливим, оскільки також зазначалося, що люди котрі вже дуже довгий час проживають в Канаді не мають зв'язку і для них українська культура та традиції залишилася на тому етапі розвитку на якому вони виїхали з країни, а для деяких людей це можуть бути навіть вже інші покоління батьків або дідусів та бабусь.

- Чи може вона виступати у ролі інформування про справжню картину війни в Україні зараз?
- Чого на вашу думку бракує цій виставці?

Інтерв'ю було проведено з 3 людьми, 2 з них перебували в Україні на момент 24.02.2022, одна людина вже знаходилася у Канаді. Всі вони зазначили, що виставка викликала дуже сильні емоції при цьому доволі різні як радість єднання з людьми, котрі переживають схожий досвід і яким так само болить як і тобі самому, так і злість на те що молодість, про яку всі пишуть у книжках, виглядає у нас зовсім інакше. В нас не буде романтизованого часу як у інших європейців, котрі нічого не знають про революції, обстріли, бомбосховища, в них не помирають близькі, друзі та колеги від ракет та дронів.

На думку однією з учасниць інтерв'ю «Всі ми проживаємося, якісь втрати, логічно, що неможливо порівнювати їх, хтось втратив дід, хто близьку людину, проте навіть розуміючи це, болюче дивитися як європейці або інші люди закордоном спокійно проживають свою молодість, котра для цього покоління українців скоріш за все втрачена назавжди». Думка про втрачену молодість є правдивою, конкретною та наймовірною болючою.

Людина котра перебуває в Канаді довший час зазначила, що вона вже певний період часу не була включена в український андеграундний контекст, тому ця виставка є хорошим шансом ознайомитися з тим що відбувається зараз, які є тенденції, і як митці переживають та рефлексують на тему війни.

В кожній частині виставки є те, що може виступати профілактикою і не лише за рахунок підвищення культурної та політичної обізнаності іноземців та українців, але й за рахунок частини з мемами. За швидкістю їх створення абсолютно на усі теми пов'язані з війною, можна зрозуміти, що це допомагає людям впоратися з травматичною ситуацією, яка відбувається просто зараз. Оскільки для психіки людини складно постійно перебувати в напруженні, потрібні місця та ситуації, в яких можна подивитися на дуже складні та драматичні моменти трохи під іншим кутом, і одним з варіантів є створення або перегляд мемів. Та і загалом відомо, що сміх допомагає розслабитися. У довгостроковій перспективі це може допомогти людям, полегшити проживання війни, як травматичного досвіду.

Разом з цим частина з фотороботами дозволяє подивитися, що відчуває інша людина, котра теж проживає війну, допомагає зрозуміти, що ти з цим не один. Це є особливо важливо для тих українців, які живуть закордоном і не завжди мають шанс поговорити про це і відчутти що ти з цим не один. Адже іноземці далеко не завжди розділяють ті самі цінності, і точно не можуть до кінця зрозуміти почуття, які в людини є, оскільки проживають зовсім інший досвід. Контакти з українцями, які також живуть закордоном навіть у країнах з великими діаспорами не завжди може бути вдалим, або давати потрібне полегшення.

Привернення уваги іноземців до теми України є не менш важливим, адже це дозволяє змінювати думку тих хто по справжньому може впливати на владу у своїй країні.

Висновки до розділу III

За результатами проведеної виставки можна зробити наступні висновки:

1. Збір коштів: В рамках виставки було зібрано 15 тисяч доларів, які були витрачені на придбання машини для військових. Цей результат можна вважати дуже успішним, оскільки залучення фінансової підтримки військовими з частини закордонних громадян може бути складним через їх пацифістські погляди. Виставка та пов'язані з нею заходи допомагають привертати увагу до війни та пояснювати важливість донатів не лише словами та емоційно, з подальшою поведінковою реакцією.

2. Ефективність впливу: Виставка впливає на відвідувачів через емоції, які вона викликає. Це підтверджується результатом збору коштів, який є матеріальним показником ефективності впливу на гостей виставки. Перформанси, а також інтерв'ю з відвідувачами, що передали їхні емоції, виконують важливу роль у розповсюдженні повідомлень про війну та підтримку військових.

3. Інформування та ознайомлення: Виставка є корисною для ознайомлення з сучасним українським мистецтвом та інформування про

справжню картину війни в Україні. Вона допомагає людям, які довгий час перебувають за кордоном, підтримувати зв'язок з українською культурою та традиціями, а також розуміти тенденції та рефлексії митців щодо війни.

4. Психологічна підтримка: Частина виставки, такі як меми та фотороботи, можуть маю функцію психологічної підтримки для українців, як закордоном так і тих хто перебуває в Україні.

ВИСНОВКИ

Перформанс є інструментом комунікації між перформером та глядачем, завдяки якому автор може передати свою ідею, думку або маніфест на емоційному рівні або змусити задуматись над якимось питанням чи ситуацією. Сьогодні велика кількість як науковців, так і практиків у сфері соціальної роботи наголошують на важливості та ефективності саме комунікаційних інструментів, одним з яких може бути перформанс.

За результатами теоретичного дослідження нами були виявлені такі особливості соціального арт-перфомансу як концентрованість ідей і думок митця, адже тільки таким чином можливо підштовхнути глядача до переосмислення певних життєвих позицій. Другою важливою ознакою саме такого дійсна є сам напрям ідеї, тобто вона обов'язково має підіймати проблеми котрі існують у суспільстві. Це робить перформанс завжди актуальним, адже він торкається поточних обставин у світі, показуючи одну з точок зору, або знаходячись взагалі поза межами якоїсь думки, з метою того, аби глядач самостійно відшукав її. Проте лагідність з якою це дійсно змушує замислитися над чимось, робить його не травмуючим, і частково спрямованим на підсвідомість людини, він стає одною з цеглин до змін.

Аналіз існуючих інструментів профілактики показав, що перформанс може стати гарним засобом для роботи з різними категоріями населення. Власне те що він може бути спрямованим на різних людей робить його доволі широким у використанні. Саме він може прийти на зміну старим методам профілактики, котрі втрачають своє ефективність через зовсім інші світові тенденції. Поява все нових категорій клієнтів соціальної роботи, потребуватиме гнучкості та інноваційності у роботі з ними, що у свою чергу стане поштовхом для розвитку нових методів, технологій та інструментів.

Також у процесі написання роботи актуальність дослідження підтвердилася, в тому числі через початок активних бойовії дій, котрий у свою чергу став початком великої серії різноманітних перформантивних акцій у

різних частинах світу. Світові заклики до гуманітарної допомоги, до миру в Україні справляють неймовірне враження, своєю масштабністю, і вражаючими ідеями, завдяки ним люди. Культурний фронт є важливою частиною всіх хто бориться за українську перемогу та свободу.

Загалом за результатами вивчення різних робіт можна прослідкувати наскільки мистецтво і перформанси стають більш популярними і використовуваними для просування різних інноваційних ідей.

Вибірку нашого дослідження склали 35 осіб, віком від 18 до 23 років. За результатами опитування, 46,4% респондентів виїжджали за територію України після початку повномасштабного вторгнення, тоді як 53,6% не виїжджали. З них, 35,7% не мали потреби у виїзді, а 17,9% не мали можливості.

Відповіді респондентів на запитання про акції та перформанси свідчать про позитивне ставлення до таких заходів. 95,5% відповідають, що ставляться до акцій позитивно, тоді як лише 4,5% не бачили жодної такої акції. Всі учасники дослідження вважають, що відвідування акцій в підтримку України важливо для громадян, які знаходяться за кордоном.

По інших питаннях, 89,3% респондентів вважають, що акції та перформанси можуть змінити ситуацію в Україні. Це свідчить про високий рівень підтримки ініціатив, спрямованих на зміну політичного, соціального чи економічного стану країни. Результати також вказують на те, що акції та перформанси можуть мати різноманітний вплив на ситуацію в Україні, включаючи тиск на уряд, привертання уваги громадськості та створення підтримки.

Дослідження також показало, що всі опитані, які перебували за кордоном після початку вторгнення, відвідували такі акції або подібні. Це свідчить про активну громадянську позицію.

Результати авторської виставки свідчать про успішність використання перформансу в соціальній профілактиці. Зібрана сума коштів, яка була витрачена на придбання машини для військових, є показником успіху заходу.

Тож проведені заходи успішно виконують свою місію залучення уваги до війни та пояснення важливості пожертв для України. Допомагають продовжувати підтримку та увагу до зборів, особливо серед тих, хто проживає за кордоном та має пацифістські погляди.

Інтерв'ю з відвідувачами дозволило з'ясувати, що виставка викликала сильні емоції, такі як радість єднання з людьми, які переживають подібний досвід, та злість на розбіжності у житті молоді українців порівняно з іншими європейцями.

Виставка допомагає ознайомити з українською культурою та традиціями, особливо тим, хто вже довгий час проживає за кордоном і не має зв'язку зі своєю країною. Вона також може виступати як засіб інформування про справжню картину війни в Україні в даний момент.

Перформанси та елементи гумору, такі як мему, допомагають людям заспокоїтися та знайти позитивний спосіб управління травматичними ситуаціями, пов'язаними з війною. Фотографії ж якраз виступають інструментом, який допомагає відчувати єднання, побачити, що ти не один проживаєш цей біль, що також дозволяє його полегшити.

Зважаючи на все вищезазначене соціальні арт-перформанси можуть бути інструментом профілактичної роботи соціального працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтман Д. Соціальну рекламу проти насильства над жінками «Є спогади, за якими ти не сумуєш», Bazilik Media [<https://bazilik.media/u-brazylii-vypustyly-sotsialnu-reklamu-proty-nasylstva-nad-zhinkamy/>]
2. Бавикіна В. М. Феномен політичного акціонізму в сучасному суспільстві Грані. 2016. № 9. С. 67-73.
3. Бове К.Л. Современная реклама / К.Л. Бове, У.Ф. Аренс; [ред. О.А. Феофанов, пер. с англ. Д.В. Вакин]. – Тольятти : Изд. дом «Довгань», 1995. – 704 с.
4. Вишеславський, Г. Художні процеси у сучасному мистецтві України 1990-х рр. Сучасне мистецтво, 5, 7 - 2008 – 62 с.
5. Гончаренко Д. Перформанс-арт як явище культури постмодернізму. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. 2013. – Вип. 5. С. 333–337.
6. Журавель Т.В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності, Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.; С. 85–101.
7. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada>.
8. Інтерв'ю з Балдигою Янушем // «Didaskalia. Gazeta teatralna». — 2005. — № 69. — Р. 24-31.
9. Ключ О. Ю. Соціокультурний феномен музичних фестивалів: світовий і український досвід, дипломна робота, Київ, НАКККіК, 2019 – 113 с.
10. Концерти у Європі вже зібрали на допомогу Україні понад €83 мільйони, УкрІнформ – Електронний ресурс – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3449775-koncerti-u-evropi-vze-zibrali-na-dopomogu-ukraini-ponad-83-miljoni-dzamala.html>]

11. Лавринюк Л. Криваве озеро, взуття на березі Дунаю та порожні візочки. 10 перформансів на підтримку України, Vector Media – Електронний ресурс – URL: <https://vctr.media/ua/performansy-na-pidtrimku-ukrayini-137165/>
12. Лігус М.В. Поняття перформансу: соціально-філософський аспект. Молодий вчений. 2017. № 7 (47). С. 51–54.
13. А. Ніббе «Перформанс як метод профілактики у соціальній роботі» 2023.
14. Пашкевич М. Ю. Перформансна комунікація: витоки та трансформації, Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. - 2017. - Вип. 13. - С. 82-91.
15. Підлога Ю. У Дніпрі 6-річна дівчинка грою на флейті збирає гроші на бронезилети для українських бійців. – Електронний ресурс – URL: <https://suspilne.media/232985-u-dnipro-6-ricna-divcinka-grou-na-flejti-zbrae-grosi-na-bronezileti-dla-ukrainskih-bijciv/>
16. Романюк В. С. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : автореф. дис. ... канд. культ. : 26.00.01 / Харківська держ. академія культури Міністерства культури і туризму України. – Харків : [б. в.], 2008. – 17 с.
17. Соціальна робота: теорія і практика: Навчальний посібник -К.: Знання, 2008. – 574с.
18. Тімашова О. С. Соціальний перформанс як спосіб комунікації незнайомих у публічному просторі // Habitus. – №10 – 2019. – С.34-37
19. Фишер-Лихте Э. Эстетика перформативности, Международное театральное агентство «Play&Play» – Издательство «Канон +», 2015. – 376 с.
20. Штекель М. «Обстріл Бабиного Яру: спадкоємність від Гітлера через Сталіна до Путіна», Радіо Свобода – Електронний ресурс – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/babyn-yar-obstril-voenny-zlochyn/31732396.html>
21. Шумська Я. Зв'язок минулого і сьогодення у мистецтві перформансу. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2017. № 23. С. 78–87.

22. Alexander J.C., Giesen B., Mast J.L. (2006). Social performance: symbolic action, cultural pragmatics, and ritual. Cambridge : Cambridge University Press, 2006.
23. Kadish M. Marina Abramović: 'I don't want to have my life in control'
<https://www.theguardian.com/artanddesign/2022/feb/12/marina-abramovic-i-dont-want-to-have-my-life-in-control>
24. Marina Abramović: Wieder "präsent" - für die Ukraine, DW –
Електронний ресурс – URL: <https://www.dw.com/de/marina-abramovic-ukraine-versteigerung-artist-is-present/a-61254607>
25. PinchukArtCentre, виставка 21 номінантки та номінанта Future Generation Art Prize 2021, Електронний ресурс – URL: <https://new.pinchukartcentre.org/exhibitions/fgap-2021>
26. Schechner R. Performance Theory / Richard Schechner. – London and New York: Routledge, 2003. – 432 p.